

Lynne Neagle AS/MS
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref: MA/LN/5866/24

Buffy Williams AS
Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

9 Medi 2024

Annwyl Buffy

Diolch am eich llythyr dyddiedig 24 Mehefin ynghylch eich ymchwiliad i recriwtio a chadw athrawon.

Rwyf yn rhannu pryderon y pwyllgor o ran recriwtio athrawon gwyddoniaeth arbenigol ac athrawon sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae amrywiaeth o ffactorau cymhleth a chydgyssylltiedig yn effeithio ar recriwtio a chadw athrawon. Yn yr atodiad sydd ynghlwm, rwyf wedi nodi ymatebion i'r cwestiynau a ofynnwyd yn eich llythyr a hyderaf y bydd y rhain yn ddefnyddiol wrth ichi barhau gyda'ch ymchwiliad i'r maes hwn.

Edrychaf ymlaen at weithio gyda chi ar eich ymchwiliad arfaethedig fel y gallwn bennu pa gamau a gweithgareddau pellach y gallwn ymgymryd â nhw i gefnogi ein gweithlu addysgu a'r system addysg yng Nghymru.

Yn gywir,

Lynne Neagle AS/MS
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Lynne.Neagle@llyw.cymru
Correspondence.Lynne.Neagle@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Atodiad

1. Beth yw eich asesiad cyffredinol o gyflwr recriwtio a chadw athrawon ledled Cymru ar draws yr ystod oedran statudol, o ran yr heriau staffio sy'n wynebu ysgolion nawr, a nodau tymor hwy Llywodraeth Cymru i godi safonau addysgol?

Mae lefelau recriwtio addysg gychwynnol i athrawon (AGA) i'r sector cynradd yn parhau i fod yn uchel. Fodd bynnag, mae recriwtio i ysgolion uwchradd yn peri her o hyd, gyda chystadleuaeth gref gan sectorau eraill am raddedigion ag arbenigeddau STEM, ac mae'r niferoedd hyd yn oed llai sydd â gallu Cymraeg yn cymhlethu pethau ymhellach.

Mae'r heriau staffio a wynebir gan ysgolion yn hynod gyd-destunol ac efallai na fydd cyflawniadau a phryderon ar lefel genedlaethol (megis lefel recriwtio AGA i'r sector cynradd, pynciau STEM ac addysg cyfrwng Cymraeg) yn gymwys ar lefel leol. Awdurdodau lleol a chyrrff llywodraethu fel y cyrff cyflogi sydd yn gyfrifol am gyflogi athrawon mewn ysgolion. Maent yn gyfrifol am sicrhau bod digon o staff addas yn cael eu cyflogi neu'n gweithio yn eu hysgol(ion), er mwyn darparu addysg sy'n briodol i oedran, doniau, galluedd ac anghenion eu dysgwyr. Gwnaethoch nodi yn eich llythyr fod prinder data ar adrannau gwyddoniaeth ysgolion penodol; awdurdodau lleol sy'n meddu ar y data hyn. Fodd bynnag, mae'r Cyfrifiad Blynyddol o'r Gweithlu Ysgolion yn casglu gwybodaeth am addysgu pynciau mewn ysgolion a nifer yr oriau a gaiff eu haddysgu dros amserlen pythefnos. Ceir rhagor o wybodaeth yn y cyhoeddiad [Canlyniadau Cyfrifiad Gweithlu Ysgolion](#) ac ar wefan [StatsCymru](#).

Mae gwybodaeth o'r Cyfrifiad Blynyddol o'r Gweithlu Ysgolion yn dangos bod nifer cyfwerth ag amser llawn yr athrawon ym mlwyddyn academiaidd 2023/24 wedi lleihau 2.9% ers blwyddyn academiaidd 2021/22 ond ei fod ychydig yn uwch na blwyddyn academiaidd 2020/21.

Nifer cyfwerth ag amser llawn yr athrawon yn ôl sector, blwyddyn academiaidd 2020/21 i flwyddyn academiaidd 2023/24

	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Ysgolion Meithrin a Chynradd	11,620	11,950	11,770	11,245
Ysgolion Canol	1,205	1,245	1,470	1,605
Ysgolion Uwchradd	10,135	10,425	10,280	9,965
Ysgolion Arbennig	780	825	860	875
Uned Cyfeirio Disgyblion	250	255	260	300
Cyfanswm	23,985	24,700	24,640	23,995

Ffynhonnell: Cyfrifiad Blynyddol o'r Gweithlu Ysgolion (CBGY)

Mae'r gymhareb disgybl-athro yn uwch mewn ysgolion meithrin, cynradd ac uwchradd ym mlwyddyn academiaidd 2023/24, ond mae'n is ym mhob sector o gymharu â blwyddyn academiaidd 2020/21.

Cymhareb disgybl-athro yn ôl sector, blwyddyn academiaidd 2020/21 i flwyddyn academiaidd 2023/24

	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Meithrin	13.6	10.9	10.5	11.4
Cynradd	21.9	21.0	20.9	21.3
Canol	18.0	17.4	17.2	17.2
Uwchradd	17.2	16.8	16.6	17.0
Arbennig	6.9	6.7	6.7	6.7
Cyfanswm	19.2	18.5	18.4	18.6

Ffynhonnell: Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD)

Gall y patrymau a welir yn nifer yr athrawon a chymarebau athro-disgybl fod o ganlyniad yn rhannol i [gyllid Llywodraeth Cymru](#) a ddarperir i ysgolion o dan y cynllun Recriwtio, Adfer a Chodi Safonau i recriwtio staff ychwanegol er mwyn cefnogi disgyblion yn ystod pandemig y coronafeirws (COVID-19). Darparodd Llywodraeth Cymru y cyllid hwn i ysgolion yn ystod y pandemig a'r cyfnod adfer hyd at flwyddyn ariannol 2023-24, er i'r swm a ddosbarthwyd leihau ers y cyllid cychwynnol ym mlwyddyn ariannol 2020-21.

Nifer cyfartalog y ceisiadau a gafwyd fesul swydd a hysbysebwyd ym mlwyddyn academiaidd 2022/23 oedd 7.8, sydd wedi lleihau o 12.0 ym mlwyddyn academiaidd 2020/21. Caiff y patrwm hwn ei adlewyrchu ym mhob sector, gyda swyddi a hysbysebwyd mewn ysgolion cynradd yn cael 12.3 o geisiadau ar gyfartaledd ym mlwyddyn academiaidd 2022/23 o gymharu â 4.6 ar gyfer swyddi mewn ysgolion uwchradd.

Nifer cyfartalog y ceisiadau fesul swydd a hysbysebwyd yn ôl sector, blwyddyn academiaidd 2020/21 i flwyddyn academiaidd 2022/23

	2020/21	2021/22	2022/23
Ysgolion Cynradd	19.3	14.1	12.3
Ysgolion Uwchradd	7.3	5.5	4.6
Pob Ysgol	12.0	9.1	7.8

Ffynhonnell: Cyfrifiad Blynyddol o'r Gweithlu Ysgolion (CBGY)

Mae [fy natganiadau diweddar](#) wedi cadarnhau mai ein blaenoriaeth yw galluogi system sy'n canolbwyntio ar sicrhau gwelliant parhaus o ran cyflawniad addysgol fel y gall pob dysgwr gyflawni ei botensial.

Mae'r gwaith i sicrhau bod ein dysgwyr yn cael y profiadau a'r deilliannau addysgol gorau posibl yn dechrau drwy sicrhau eu bod mewn ysgol ag athrawon profiadol ac o ansawdd uchel sydd â'r disgwyliadau uchaf ohonynt. Rydym eisoes yn cymryd camau i ddatblygu cymorth pellach i ysgolion godi safonau fel y nodwyd yn fy Natganiad Llafar diweddar. Byddaf yn cyhoeddi datganiad pellach ar ein cynlluniau i godi safonau yn yr hydref.

2. Sut rydych chi'n ymateb i'r pryderon a godwyd gan y cyrff gwyddoniaeth ynghylch digonolrwydd athrawon ysgolion uwchradd arbenigol ym maes gwyddoniaeth yng Nghymru? A oes unrhyw bynciau eraill y mae gennych bryderon penodol amdanynt (e.e. Cymraeg (fel pwnc), ieithoedd tramor modern, mathemateg a TG)?

Rwy'n cydnabod pwysigrwydd hanfodol cael yr arbenigedd hwn yn ein hysgolion er mwyn galluogi cynnydd dysgwyr, ac mae'r Cwricwlwm i Gymru yn disgwyl i ddysgwyr allu arbenigo fwyfwy wrth iddynt symud ymlaen yn eu dysgu.

Caiff pynciau a/neu gyfnodau â blaenoriaeth ar gyfer AGA eu pennu'n flynyddol gan ddefnyddio data'r Cyfrifiad Blynyddol o'r Gweithlu Ysgolion a data'r Awdurdod Ystadegau Addysg Uwch. Maent yn cynrychioli'r pwnc neu'r cyfnod lle mae problemau uniongyrchol o ran recriwtio ar gyfer AGA ac o fewn y gweithlu'n genedlaethol (gan gynnwys y gweithlu cyfrwng Cymraeg). Mae nodi'r pynciau a/neu'r cyfnodau hyn yn galluogi Llywodraeth Cymru i ddarparu cymhellion wedi'u targedu i raddedigion yn y meysydd hyn er mwyn iddynt ystyried cwblhau AGA, ac ymuno â'r gweithlu addysgu wedi hynny, drwy'r Cynllun Cymhelliant ar gyfer Pynciau â Blaenoriaeth. Dylid nodi nad ymarfer ystadegol yn unig yw hyn, a bod yn rhaid defnyddio ffactorau cyd-destunol i bennu'r rhestr derfynol o bynciau â blaenoriaeth.

Mae pynciau STEM ac ieithoedd (gan gynnwys Cymraeg) wedi bod yn flaenoriaeth ers nifer o flynyddoedd ac, mewn llawer o achosion, nid oes nifer digonol o unigolion wedi cael eu recriwtio i AGA gan fod y cyflenwad o fyfyrwyr, o Safon Uwch Cymraeg er enghraifft, wedi bod yn fach ac mae'r niferoedd llai [sy'n astudio eu gradd israddedig drwy gyfrwng y Gymraeg](#) yn cymhlethu pethau ymhellach. Yn ogystal, mae ystod eang o opsiynau gyrfa cystadleuol ar gael i raddedigion STEM yn arbennig. Mae'r pynciau sydd â blaenoriaeth ar hyn o bryd fel a ganlyn:

- Bioleg
- Cemeg
- Dylunio a Thechnoleg
- Technoleg Gwybodaeth
- Mathemateg
- Ieithoedd Tramor Modern
- Ffiseg
- Cymraeg

Rydym hefyd yn gweithredu i helpu i feithrin capasiti arbenigol o fewn y gweithlu addysgu presennol. Yn ystod blwyddyn ariannol 2024-25, rhoddodd Llywodraeth Cymru bron £163,000 i'r Sefydliad Ffiseg er mwyn cyflawni'r rhwydweithiau Ffiseg Ysgogol a Chynhwysiant a Thegwch Ysgol Gyfan. Mae'r Rhwydwaith Ffiseg Ysgogol yn rhoi hyfforddiant wedi'i dargedu i ymarferwyr sydd ar ddechrau eu gyrfa ac ymarferwyr nad ydynt yn arbenigol, ar gyfer dylunio gwersi ffiseg diddorol a llawn ysbrydoliaeth a gwella eu dealltwriaeth o gymwysterau ffiseg a llwybrau gyrfa. Mae ein Rhaglen Dyfodol Byd-eang ar gyfer ieithoedd rhyngwladol hefyd yn canolbwyntio ar ddatblygu'r sgiliau, yr wybodaeth a'r profiadau sydd eu hangen ar ymarferwyr i gynllunio a chyflwyno darpariaeth ieithoedd rhyngwladol effeithiol.

O ran y data, mae nifer cyfartalog y ceisiadau ar gyfer swyddi a hysbysebwyd wedi lleihau i bob pwnc rhwng blwyddyn academaidd 2020/21 a blwyddyn academaidd 2022/23. Mae nifer cyfartalog y ceisiadau am swyddi mewn pynciau â blaenoriaeth, fel y nodir uchod, yn gyson is na nifer cyfartalog y ceisiadau ar gyfer pob swydd uwchradd. Cafodd swyddi Cymraeg (1.8 cais fesul swydd), Technoleg Gwybodaeth (2.2), Ffiseg (2.3) a Chemeg (2.8) y nifer isaf o geisiadau fesul swydd ym mlwyddyn academaidd 2022/23. Mae hyn yn cymharu â Hanes (9.7), Addysg Gorfforol (6.9) a Saesneg (5.0) sy'n cael nifer uwch o geisiadau fesul swydd ar gyfartaledd yn gyson.

Nifer cyfartalog y ceisiadau fesul swydd ar gyfer pynciau â blaenoriaeth a phynciau dethol eraill, blwyddyn academiaidd 2020/21 i flwyddyn academiaidd 2022/23

	2020/21	2021/22	2022/23
Bioleg	4.5	4.3	3.5
Cemeg	6.4	3.6	2.8
Dylunio a Thechnoleg	6.2	2.8	3.4
Saesneg	8.7	6.5	5.0
Hanes	24.4	8.8	9.7
Technoleg Gwybodaeth	3.6	2.6	2.2
Mathemateg	4.7	4.6	3.5
Ieithoedd Tramor Modern	7.8	4.5	3.5
Addysg Gorfforol	14.3	10.3	6.9
Ffiseg	3.7	2.4	2.3
Cymraeg	2.6	2.3	1.8
<i>Ysgolion Cynradd</i>	<i>19.3</i>	<i>14.1</i>	<i>12.3</i>
<i>Ysgolion Uwchradd</i>	<i>7.3</i>	<i>5.5</i>	<i>4.6</i>
Pob Swydd	12	9.1	7.8

Ffynhonnell: Cyfrifiad Blynyddol o'r Gweithlu Ysgolion (CBGY)

Dylid nodi bod y pynciau â blaenoriaeth hyn yn rhai cenedlaethol a nodwyd gan ddefnyddio setiau data ar lefel genedlaethol. Mae'n bosibl bod pryderon recriwtio gwahanol ar lefel awdurdod lleol neu mewn ysgolion penodol.

3. Beth yw eich asesiad o ddigonolrwydd y gweithlu addysg sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg a phwysigrwydd hyn i uchelgeisiau Llywodraeth Cymru ar gyfer datblygu hyfedredd yn y Gymraeg mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg?

Mae ein huchelgais i gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 yn galw am newidiadau a chmau gweithredu pellgyrhaeddol. Mae ein cwricwlwm newydd yn rhoi'r Gymraeg wrth wraidd dysgu yng Nghymru ond os ydym am greu cenedl lle mae pobl yn siarad ac yn defnyddio'r iaith yn eu bywyd bob dydd, mae'n hollbwysig cynyddu nifer y dysgwyr mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg. I wneud hynny, mae angen gweithlu cryf a medrus arnom.

Gwnaethom gyhoeddi [Cynllun y Gweithlu Cymraeg mewn Addysg](#) ym mis Mai 2022. Mae'r cynllun yn cynnwys ystod o gamau gweithredu i Lywodraeth Cymru eu cymryd mewn partneriaeth â rhanddeiliaid er mwyn mynd i'r afael â phedwar nod allweddol:

- Cynyddu nifer yr athrawon Cymraeg a chyfrwng Cymraeg
- Cynyddu nifer y cynorthwyrwyr addysgu cyfrwng Cymraeg
- Meithrin sgiliau Cymraeg pob ymarferydd
- Cynyddu'r gallu i arwain yn y sector cyfrwng Cymraeg a datblygu arweinwyr y Gymraeg ym mhob ysgol.

Gellir gweld y data diweddaraf ar nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg isod. Rydym yn gwneud cynnydd graddol, ond mae'n her enfawr o hyd. Byddwn yn parhau i weithio gyda phartneriaid, gan gynnwys ysgolion, CYDAG, y Coleg Cymraeg Cenedlaethol a'n partneriaethau AGA i gefnogi ymgyrchoedd recriwtio i'n sector uwchradd. Rydym wedi dweud ar sawl achlysur ein bod yn agored i unrhyw awgrymiadau a syniadau newydd i gefnogi ymgyrchoedd recriwtio.

Byddwn yn cyhoeddi diweddariad i'r gwaith dadansoddi data a dogfennau dadansoddi'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg sy'n cyd-fynd â Chynllun y Gweithlu Cymraeg mewn Addysg yn yr hydref, a fydd yn cynnwys y data diweddaraf ar y gweithlu.

Nifer yr athrawon ysgol gynradd sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg			
Llinell sylfaen 2022/23 2,874	Targed 2031 3,900	Bwlch o ran y targed 1,026	Nifer bras yr athrawon ychwanegol y flwyddyn 103
Nifer yr athrawon uwchradd sy'n addysgu Cymraeg fel pwnc neu'n addysgu pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg			
Llinell sylfaen 2022/23 2,555	Targed 2031 4,100	Bwlch o ran y targed 1,545	Nifer bras yr athrawon ychwanegol y flwyddyn 170

Mae Grŵp Gweithredu Allanol wedi cael ei sefydlu i fonitro cynnydd a bydd yn adolygu'r cynigion ar gyfer gweithredu yn y dyfodol unwaith y bydd y gwaith dadansoddi data a dogfennau dadansoddi'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg wedi'u diweddarau ar gael.

Rydym hefyd wedi penodi pennaeth uwchradd ar secondiad i ddechrau ym mis Medi 2024 a fydd yn arwain y gwaith o adolygu'r camau a gymerwyd hyd yn hyn a gwaith gyda'r sector a phartneriaid allweddol i ddatblygu camau gweithredu pellach a fydd yn cefnogi goblygiadau Bil y Gymraeg ac Addysg i'r gweithlu.

Recriwtio athrawon uwchradd i ysgolion cyfrwng Cymraeg yw'r her allweddol ac mae nifer o gamau rydym wedi'u cymryd ers 2022 wedi canolbwyntio ar hyn. Mae'r camau hyn yn cynnwys:

- Parhau i gynnig cyfleoedd drwy Gynllun Pontio i athrawon sydd wedi bod i ffwrdd o'r proffesiwn er mwyn iddynt ddychwelyd i addysgu; i athrawon cynradd drosglwyddo i'r sector uwchradd, ac i athrawon o'r sector cyfrwng Saesneg drosglwyddo i'r sector cyfrwng Cymraeg. Bydd 25 ychwanegol yn dechrau ym mis Medi 2024 mewn meysydd pwnc allweddol megis Cymraeg, mathemateg a gwyddoniaeth.
- Cefnogi ysgolion i ddatblygu ffyrdd arloesol o ddatrys rhai o'u heriau recriwtio drwy grant datblygu capasiti'r gweithlu addysg cyfrwng Cymraeg (oddeutu £800k fesul blwyddyn academaidd).
- Ariannu'r Brifysgol Agored i ehangu ei llwybr addysgu ar sail cyflogaeth, gan gynnwys dylunio a thechnoleg a chyfrifiadureg o fis Medi 2023; dyma bynciau lle mae prinder athrawon ac mae'r llwybr hwn yn galluogi darpar athrawon i hyfforddi yn eu cymunedau a chael eu talu wrth hyfforddi. Mae'r cyrsiau ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg, ond ar gyfer ysgolion cyfrwng Cymraeg mae'r costau cyflogaeth yn cael eu hariannu'n llawn gan Lywodraeth Cymru. .
- Cyllid i'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol sefydlu Cadw Cyswllt sy'n hyrwyddo cyfleoedd i fyfyrwyr yn Lloegr ddychwelyd i Gymru i baratoi i addysgu.
- Cyllid i'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol ddarparu sesiynau mentora i oddeutu 50 o unigolion fel rhan o raglen Addysgu'r Dyfodol. Mae'r rhaglen yn darparu tair sesiwn fentora ar-lein i fyfyrwyr israddedig a'r cyfle i gwblhau dau ddiwrnod o brofiad gwaith mewn ysgol (cynradd/uwchradd, cyfrwng Cymraeg neu ddwyieithog) i'w hannog i fynd ymlaen i addysgu. Mae system olrhain wedi cael ei rhoi ar waith er mwyn deall effaith y rhaglen.

- Sefydlu'r Fwrsariaeth i Gadw Athrawon Cymraeg mewn Addysg. Bydd £5,000 ar gael i athrawon sydd wedi ennill Statws Athro Cymwysedig ers mis Awst 2020 ac sydd wedi addysgu Cymraeg am dair blynedd, neu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg am dair blynedd, yn y cyfnod uwchradd. Bydd y fwrsariaeth ar gael tan hydref 2028 yn y lle cyntaf a bydd yn rhoi data inni ar b'un a yw cyflwyno bwrsariaeth yn annog athrawon i ymuno â'r proffesiwn ac aros ynddo.

Ochr yn ochr â chamau i gefnogi cynnydd yn nifer yr athrawon uwchradd cyfrwng Cymraeg, rydym hefyd wedi bod yn parhau i roi camau gweithredu ar waith i gefnogi pob ymarferydd i ddatblygu ei sgiliau Cymraeg er mwyn gallu addysgu a defnyddio'r iaith yn ein holl ysgolion.

Rydym wedi datblygu canllawiau i awdurdodau lleol ddadansoddi data'r gweithlu mewn perthynas â gallu ymarferwyr i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg a sgiliau Cymraeg ymarferwyr yn y sector cyfrwng Saesneg. Bydd hyn yn galluogi awdurdodau lleol i adrodd yn gyson ar eu gweithlu a'u hanghenion datblygu hyfforddiant fel rhan o'u Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg.

Mae'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol bellach yn ymgymryd â rôl gydgysylltiedig o ran cynllunio cyfleoedd dysgu proffesiynol yn y Gymraeg i'w darparu i'r gweithlu addysg.

Mae ymarfer cwrpasu llawn wedi cael ei gwblhau, gan weithio gyda phob awdurdod lleol a chonsortia rhanbarthol er mwyn deall yr anghenion o ran datblygu sgiliau Cymraeg ar lefel leol. Yn seiliedig ar yr ymarfer hwn, mae'r Ganolfan bellach wedi datblygu cynllun i fodolau cyflawni newydd gael eu treialu, gan gynnwys cymorth mewn ysgolion, cyrsiau preswyl, cyrsiau ar-lein dan arweiniad tiwtor ac adnoddau dysgu proffesiynol. Cytunwyd ar y cynnig llawn ar gyfer blwyddyn academaidd 2024/25 gydag awdurdodau lleol a bydd gwybodaeth ar gael ar wefan y Ganolfan yn fuan.

O fis Medi 2025, bydd y Ganolfan yn rheoli'r cyrsiau dwys sydd ar gael drwy'r Cynllun Sabothol ochr yn ochr â chysiau eraill sy'n cael eu datblygu ar gyfer y gweithlu addysg. Mae'r Ganolfan hefyd wedi bod yn gweithio gyda darparwyr AGA i ddarparu adnoddau i gefnogi myfyrwyr i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg wrth iddynt hyfforddi. Mae'r rhain bellach wedi cael eu rhannu â phob darparwr a byddant yn cael eu cynnwys mewn cyrsiau o fis Medi.

Mae Bil y Gymraeg ac Addysg yn gosod uchelgais newydd o alluogi pob dysgwr i ddefnyddio'r iaith yn hyderus. Mae'r gweithlu'n hanfodol i wireddu'r nodau a amlinellir yn y Bil a bydd y camau yr ydym yn eu cymryd yn cefnogi'r gwaith o'i weithredu.

4. Ydych chi'n credu bod y bwrsariaethau a gaiff eu cynnig i athrawon dan hyfforddiant ar hyn o bryd yn ddigonol, yn benodol yng nghyd-destun bwrsariaethau uwch a gynigir yn Lloegr?

Mae cymhellion yn fater cymhleth ac mae angen ei osod yng nghyd-destun datblygu'r proffesiwn fel cynnig gyrfu ddeniadol.

Mae [ymchwil o 2022](#) ac [ymchwil bellach o 2023](#) (gan ddefnyddio data AGA a chynllun cymhelliant Lloegr sy'n cyfateb yn fras i'r Cynllun Cymhelliant ar gyfer Pynciau â Blaenoriaeth) yn dangos tystiolaeth gyson bod cynnydd mewn cymhellion yn cynyddu cyfraddau recriwtio. Nid oes ymchwil debyg wedi cael ei chynnal mewn perthynas â chynlluniau cymhelliant Cymru. Mae'r Cynllun Cymhelliant ar gyfer Rhai o Gymunedau Ethnig Lleiafrifol yn rhy newydd i gael nifer addas o garfanau/pobl gymwys er mwyn cynnal y gwaith dadansoddi hwn ar hyn o bryd. Mae gwaith dadansoddi ar agweddau cadw ynghylch y Cynllun Cymhelliant ar gyfer Pynciau â Blaenoriaeth, sy'n debyg iawn i gynllun cymhelliant Lloegr, wrthi'n cael ei roi ar waith.

Mae [ymchwil i recriwtio](#) athrawon i'r gweithlu yng Nghymru (a'u cadw) (a gynhaliwyd gan Gyngor y Gweithlu Addysg ar ran Llywodraeth Cymru), [ymchwil gan Lywodraeth Cymru](#) ac [ymchwil yr OECD](#) yn dangos **nad cymell unigolion i gwblhau AGA yw'r unig ystyriaeth i ymgeiswyr AGA** ac y dylai fod yn rhan o becyn cyfannol ehangach o ymyriadau polisi. Mae'r rhain yn cynnwys ystyriaethau ynghylch cyflogau ac amodau i raddedigion, cymorth ar gyfer y blynyddoedd cynnar a datblygiad proffesiynol, a chymau gweithredu ynghylch cyflog, llwyth gwaith a llesiant.

Rydym yn cynnig amrywiaeth o gymhellion i ddenu ymgeiswyr i AGA yng Nghymru. Mae'r cynlluniau hyn yn targedu'r meysydd a'r pynciau hynny lle mae recriwtio fwyaf heriol; pynciau â blaenoriaeth, y sector cyfrwng Cymraeg a denu mwy o newydd-ddyfodiad o leiafrifoedd ethnig. Gall unigolion cymwys fanteisio ar bob un o'r cynlluniau cymhelliant. Ym mlwyddyn academiaidd 2024/25, mae cyfanswm o £25,000 ar gael i'r rhai sy'n bodloni gofynion y tri chynllun:

- [Cynllun Cymhelliant ar gyfer Pynciau â Blaenoriaeth](#) (£15,000)
- [Cynllun Iaith Athrawon Yfory](#) (£5,000)
- [Cynllun Cymhelliant ar gyfer Rhai o Gymunedau Ethnig Lleiafrifol](#) (£5,000)

Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod y cynllun cymhelliant cystadleuol sydd ar gael i athrawon dan hyfforddiant pynciau arbenigol yn Lloegr a'r potensial iddo ddenu graddedigion sy'n hanu o Gymru i astudio Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon Saesneg. Fodd bynnag, adnoddau cyfyngedig sydd gennym i annog unigolion i gwblhau AGA Cymraeg, ac mae'n rhaid gwneud penderfyniadau anodd i gydnabod y dirwedd gyllidol.

Fel yr amlinellwyd mewn ymateb i gwestiwn 3 uchod, rydym hefyd wedi sefydlu'r Fwrsariaeth i Gadw Athrawon Cymraeg mewn Addysg i athrawon sydd wedi ennill Statws Athro Cymwysedig ers mis Awst 2020 ac sydd wedi addysgu Cymraeg am dair blynedd, neu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg am dair blynedd, yn y cyfnod uwchradd. Bydd y fwsariaeth hon o £5,000 ar gael tan hydref 2028 yn y lle cyntaf a bydd yn rhoi data inni ar b'un a yw cyflwyno bwrsariaeth yn annog athrawon i ymuno â'r proffesiwn ac aros ynddo er mwyn llywio cynlluniau ar gyfer y dyfodol.

5. A hoffech godi unrhyw beth arall gyda ni yr ydych yn credu sy'n berthnasol i unrhyw waith a wnawn yn y dyfodol mewn perthynas â recriwtio a chadw athrawon?

- a. [Gweithgareddau marchnata ac eirioli cenedlaethol i gefnogi ymgyrchoedd recriwtio AGA.](#)

Mae hyrwyddo addysgu fel gyrfa, ennyn diddordeb israddedigion a myfyrwyr Safon Uwch yn gynharach, a chreu cyfleoedd newydd i oedolion ymuno â'r proffesiwn yn hollbwysig er mwyn sicrhau cyflenwad o fyfyrwyr AGA a fydd yn ymuno â'r proffesiwn addysgu wedyn. Ymgyrch farchnata gan Lywodraeth Cymru yw Addysgu Cymru er mwyn annog pobl i ymuno â'r proffesiwn addysgu.

Yn dilyn adolygiad o Darganfod Addysgu, sef ymgyrch recriwtio a gynhelir gan y Consortia Addysg, trosglwyddwyd cyfrifoldeb am y wefan i Gyngor y Gweithlu Addysg a chomisiynodd Llywodraeth Cymru ymchwil yn 2018 i lywio ymgyrch farchnata i recriwtio athrawon. Lansiwyd Addysgu Cymru gan Lywodraeth Cymru ym mis Ionawr 2019. Cafodd gwefan Addysgwyr Cymru, sy'n rhan o wasanaeth eirioli Cyngor y Gweithlu Addysg ar gyfer recriwtio i'r gweithlu addysg, ei lansio ym mis Mehefin 2021. Ers y dechrau'n deg, mae Llywodraeth Cymru a Chyngor y Gweithlu Addysg wedi cydweithio'n agos iawn ar hyrwyddo addysgu fel gyrfa, gan gysylltu'r ymgyrch farchnata a'r gwasanaeth eirioli.

Addysgu Cymru yw'r 'brand' cyffredinol ar gyfer ymgyrchoedd cenedlaethol i recriwtio athrawon (sy'n cyfeirio unigolion yn uniongyrchol at Addysgwyr Cymru a chanolfannau AGA unigol er mwyn cymryd camau dilynol i gysylltu â phobl). Blaenoriaeth gychwynnol Addysgu Cymru oedd hyrwyddo pynciau â blaenoriaeth mewn ysgolion uwchradd. Y ddau llyn allweddol arall sydd wedi cael eu datblygu ers hynny yw denu mwy o bobl sy'n gallu siarad Cymraeg ac addysgu yn Gymraeg i ymuno â'r proffesiwn sydd hefyd yn cynnwys y Cynllun Pontio a denu mwy o unigolion Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol i addysgu. Yn ystod y flwyddyn, byddwn yn ceisio ehangu'r ymgyrch er mwyn denu mwy o unigolion i ddod yn athrawon mewn ysgolion arbennig. Mae'r prif gynulleidfaoedd targed yn cynnwys: israddedigion a myfyrwyr Safon Uwch, siaradwyr Cymraeg, Cynorthwywyr Addysgu, israddedigion a graddedigion STEM, pobl sy'n newid gyrfa ac unigolion Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol, rhieni/gofalwyr sydd wedi dewis aros gartref a gweithwyr llawrydd.

Mae ymgyrch Addysgu Cymru, sy'n cynnwys athrawon go iawn yng Nghymru, yn rhedeg drwy gydol y flwyddyn gyda mwy o weithgarwch ar adegau allweddol ar gyfer gwneud penderfyniadau (mis Gorffennaf i fis Medi a mis Ionawr i fis Mawrth). Mae gweithgarwch yn cynnwys amrywiaeth eang o dechnegau cyfathrebu gan gynnwys cyfryngau cymdeithasol wedi'u targedu, hysbysebion ar-lein, radio, gwasanaethau dal i fyny ar y teledu, cysylltiadau cyhoeddus, hysbysebion awyr agored, a digwyddiadau allweddol. Mae cydberthnasau gwaith agos â phob Partneriaeth AGA yng Nghymru gyda diweddariadau rheolaidd a rhennir gweithgarwch ymgyrchu er mwyn cefnogi'r sector a chydlynu ein hymdrechion i recriwtio mwy o athrawon i'r proffesiwn. Ers diwedd mis Hydref 2023, o ganlyniad i'r ymgyrch mae dolenni o wefan Addysgwyr Cymru i Bartneriaethau AGA wedi cael eu clicio dros 4,500 o weithiau.

Am fod angen cynyddu nifer y bobl a all addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, mae gweithgor marchnata penodol wedi cael ei sefydlu sy'n cynnwys Llywodraeth Cymru, Cyngor y Gweithlu Addysg, y Coleg Cymraeg Cenedlaethol ac, yn fwy diweddar, y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol. Diben y grŵp yw cydweithio a rhannu gwybodaeth er mwyn datblygu strategaeth cyfathrebu a marchnata dair blynedd. Yn ystod y flwyddyn gyntaf, canolbwyntiwyd ar ystyried cyfleoedd i gydweithio a chodi proffil addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg fel gyrfa, gan gynnwys presenoldeb yn Eisteddfod yr Urdd a'r Eisteddfod Genedlaethol a digwyddiadau mawr eraill yn ystod yr haf. Mae'r gwaith hefyd wedi cynnwys cyfarfod â phob Partneriaeth AGA er mwyn deall cymhellion myfyrwyr a'r hyn sy'n eu hatal rhag dewis addysgu fel gyrfa, strategaethau recriwtio Partneriaethau AGA ac adnabod cyfleoedd i hwyluso mwy o drefniadau cydweithio.

Lansiwyd gwefan a gwasanaeth recriwtio, eiriolaeth a chymorth [Addysgwyr Cymru](#) (a gaiff ei arwain gan Gyngor y Gweithlu Addysg a'i gyllido gan Lywodraeth Cymru) ym mis Medi 2021 ac mae wedi ymgysylltu â mwy na 27,000 o unigolion (yn ôl ffigurau mis Ionawr 2024) sydd â diddordeb mewn dilyn gyrfa ym myd addysg. Mae'r gwasanaeth yn chwilio am gyfleoedd ar gyfer gwaith partneriaeth, fel cefnogi Partneriaethau AGA gyda syniadau arloesol i wneud gweithgarwch fel rhan o'u strategaethau a'u cynlluniau recriwtio eu hunain, megis hyrwyddo AGA ar gampysau gwahanol. Mae Addysgwyr Cymru hefyd yn darparu sesiynau gwybodaeth ar yrfaedd ym myd addysg yng Nghymru mewn ysgolion a ffeiriau gyrfaedd ysgolion, ynghyd â digwyddiadau mawr fel yr Eisteddfod.

Yn ogystal â'r uchod, mae canllawiau achredu'r Partneriaethau AGA yn ei gwneud yn ofynnol iddynt roi eu strategaethau recriwtio eu hunain ar waith. Mae tîm cyfathrebu Llywodraeth Cymru yn gweithio'n agos gyda thimau marchnata Cyngor y Gweithlu Addysg a Sefydliadau Addysg Uwch i sicrhau synergedd, gwerth am arian a negeseuon cyson drwy holl weithgarwch hyrwyddo Llywodraeth Cymru, Cyngor y Gweithlu Addysg a Phartneriaethau AGA ym maes recriwtio ar gyfer AGA.

Cynyddodd y nifer a wnaeth gais i addysgu yn ystod Covid, ac mae wedi gostwng eto. Er mwyn sicrhau bod ymgyrchoedd Addysgu Cymru yn seiliedig ar wybodaeth a thystiolaeth gyfredol, mae gwaith yn mynd rhagddo i ddiweddarau ein gwybodaeth gan ein cynulleidfaoedd amrywiol er mwyn deall cymhellion a rhwystrau sy'n gysylltiedig â dilyn gyrfa addysgu. Mae hyn wedi cynnwys ymchwil desg, grwpiau ffocws/un i un, gwrandao ar y cyfryngau cymdeithasol a, bellach, ddatblygu personâu a negeseuon i lywio'r camau nesaf yn yr ymgyrch.

b. Cyllid myfyrwyr yng Nghymru a gwybodaeth am israddedigion o Gymru

Dros y blynyddoedd diwethaf mae Cymru wedi gosod cynsail ar gyfer darparu'r pecyn cyllid myfyrwyr mwyaf hael sydd ar gael i fyfyrwyr cymwys o Gymru. Mae'r cwrs TAR yn denu'r [pecyn cymorth ariannol blynyddol i israddedigion](#) sy'n sicrhau'r cymorth gorau posibl i athrawon dan hyfforddiant. Mae hyn yn golygu y gall myfyrwr cymwys wneud cais am hyd at £10,315 neu £15,170 o gymorth cynhaliaeth, yn amodol ar ble maent yn byw wrth astudio, a benthyciad ffioedd dysgu o hyd at £9,250 ar gyfer pob blwyddyn o'r cwrs TAR. Mae grantiau eraill ar gael i'r rhai sydd â dibynyddion. Os bydd myfyrwr yn dewis astudio'n rhan-amser, caiff y cymorth ei ddarparu ar sail pro rata.

Bydd y pwyllgor yn dymuno nodi'r data isod gan yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA) mewn perthynas â'r boblogaeth israddedig o flwyddyn academiaidd 2021/22; israddedigion yw'r gronfa recriwtio y caiff arbenigwyr pwnc uwchradd eu recriwtio ohoni ar gyfer cyrsiau TAR. Mae angen gradd er mwyn dod yn athro ysgol cymwysedig.

Noder bod y pwnc a gaiff ei astudio a phynciau modiwlau yn wahanol ac felly ni ellir eu cymharu. Ceir rhagor o wybodaeth am hyn yn Adran B [Y Gymraeg mewn Addysg Uwch, 2021/22 \(llyw.cymru\)](#).

Israddedigion sy'n hanu o Gymru yn ôl gwlad y darparwr a'r pwnc a gaiff ei astudio (blwyddyn academiaidd 2021/22)

	Cymru	Rhan arall o'r DU	Cyfanswm y DU
Meddygaeth a deintyddiaeth	930	1,240	2,170
Pynciau sy'n gysylltiedig â meddygaeth	9,060	3,130	12,190
Gwyddorau chwaraeon a biolegol	3,450	1,640	5,090
Seicoleg	4,500	1,210	5,710
Gwyddorau milfeddygol	100	350	450
Amaethyddiaeth, bwyd ac astudiaethau cysylltiedig	430	470	900
Gwyddorau ffisegol	1,040	1,045	2,085
Gwyddorau mathemategol	600	550	1,150
Peirianeg a thechnoleg	3,350	1,795	5,145
Cyfrifiadura	3,670	1,000	4,665
Pensaernïaeth, adeiladu a chynllunio	885	650	1,530
Daearyddiaeth, astudiaethau daear ac amgylcheddol (gwyddorau naturiol)	725	515	1,240
Cyfanswm Gwyddoniaeth	28,735	13,595	42,325
Gwyddorau cymdeithasol	7,735	2,680	10,415
Y gyfraith	4,095	1,355	5,450
Busnes a rheolaeth	5,465	2,660	8,120
Astudiaeth iaith ac ardal	1,675	1,060	2,735
Astudiaethau hanesyddol, athronyddol a chrefyddol	1,340	1,000	2,345
Addysg ac addysgu	3,785	675	4,460
Astudiaethau cyfun a chyffredinol	3,265	140	3,405
Cyfryngau, newyddiaduraeth a chyfathrebu	655	525	1,185

Dylunio, celfyddydau creadigol a pherfformio	3,220	3,340	6,560
Daearyddiaeth, astudiaethau daear ac amgylcheddol (gwyddorau cymdeithasol)	140	130	265
Cyfanswm heb fod yn Wyddoniaeth	31,375	13,565	44,940
Cyfanswm	60,110	27,160	87,270

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr a Chofnod Amgen Myfyrwyr HESA drwy Lywodraeth Cymru

Nodiadau:

Niferoedd yn seiliedig ar gofrestriadau ar gyfer myfyrwyr sydd:

1. Yn y boblogaeth sy'n cofrestru mewn Addysg Uwch Safonol.
2. Yn hanu o Gymru
3. Yn astudio ar lefel Israddedig

Mae'r niferoedd wedi'u talgrynnu i'r 5 agosaf

Mae'n bosibl na fydd y niferoedd yn creu'r cyfansymiau oherwydd talgrynnu

Mae'r ffigurau wedi'u cyfrifo ar sail cyfwerth â pherson llawn. Mae hyn yn golygu os bydd myfyriwr ar gwrs yn astudio mwy nag un pwnc, caiff y cwrs ei rannu rhwng y pynciau hynny. Er enghraifft, caiff myfyriwr sy'n astudio 0.5 Astudiaethau busnes a 0.5 Ffrangeg ei gyfrif fel 0.5 Cyfwerth â Pherson Llawn mewn Busnes ac astudiaethau gweinyddol a 0.5 Cyfwerth â Pherson Llawn mewn leithoedd.

Mae'r data ar gyfer y pwnc a gaiff ei astudio (neu bwnc y cwrs) a phynciau modiwlau yn wahanol. Ni ddylid cymharu'r ffigurau ar gyfer y rhain.

Israddedigion sy'n hanu o Gymru yng Nghymru yn ôl darparwr a statws siaradwr Cymraeg (blwyddyn academiaidd 2021/22)

	Siaradwr Cymraeg rhugl	Siaradwr Cymraeg heb fod yn rhugl	Ddim yn siaradwr Cymraeg	Ddim yn hysbys	Pob un	% sy'n siaradwr Cymraeg rhugl	% sy'n siaradwr Cymraeg heb fod yn rhugl
Sefydliadau addysg uwch	7,840	7,995	36,350	6,795	58,980	15%	15%
<i>Prifysgol Aberystwyth</i>	655	420	1,015	20	2,115	31%	20%
<i>Prifysgol Bangor</i>	1,115	420	1,465	0	2,995	37%	14%
<i>Prifysgol Caerdydd</i>	1,400	1,225	5,365	10	8,000	18%	15%
<i>Prifysgol Metropolitan Caerdydd</i>	685	690	3,485	60	4,915	14%	14%
<i>Prifysgol Abertawe</i>	1,215	1,210	4,885	0	7,315	17%	17%
<i>Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant</i>	835	990	4,575	115	6,510	13%	15%
<i>Prifysgol De Cymru</i>	1,010	1,310	7,815	105	10,235	10%	13%
<i>Prifysgol Wrecsam</i>	290	500	2,155	65	3,010	10%	17%
<i>Y Brifysgol Agored</i>	640	1,225	5,595	6,425	13,880	9%	16%
Sefydliadau addysg bellach	315	220	585	10	1,125	28%	15%
<i>Coleg Gŵyr Abertawe</i>	10	5	30	0	50	26%	15%
<i>Grŵp Llandrillo Menai</i>	275	190	435	0	900	31%	21%
<i>Grŵp NPTC</i>	25	20	120	5	180	16%	13%
Gofrestriad	8,155	8,215	36,935	6,805	60,110	15%	15%

[Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr HESA drwy Lywodraeth Cymru \[Gweld y data\]](#)

Nodiadau:

Niferoedd yn seiliedig ar gofrestriadau ar gyfer myfyrwyr sydd:

1. Yn y boblogaeth sy'n cofrestru mewn Addysg Uwch Safonol
2. Yn hanu o Gymru
3. Yn astudio yng Nghymru (gan gynnwys canolfan genedlaethol Cymru Y Brifysgol Agored)
4. Yn astudio ar lefel israddedig

Mae'r niferoedd wedi'u talgrynnu i'r 5 agosaf

Mae'n bosibl na fydd y niferoedd yn creu'r cyfansymiau oherwydd talgrynnu

Mae'r cyfrifiadau canrannol yn seiliedig ar y myfyrwyr y mae eu statws siaradwr Cymraeg yn hysbys. Mae hyn yn golygu nad yw myfyrwyr â statws siaradwr Cymraeg anhysbys wedi'u cynnwys yn y cyfrifiadau.

Myfyrwyr israddedig yng Nghymru yn ôl pwnc HECOS a statws addysg cyfrwng Cymraeg (2021/22)			
	Rhywfaint o addysg cyfrwng Cymraeg	Dim addysg cyfrwng Cymraeg	Canran ag addysg cyfrwng Cymraeg (%)
Meddygaeth a deintyddiaeth	250	2,810	8%
Pynciau sy'n gysylltiedig â meddygaeth	850	10,755	7%
Gwyddorau chwaraeon a biolegol	275	9,145	3%
Seicoleg	130	6,035	2%
Gwyddorau milfeddygol	0	85	0%
Amaethyddiaeth, bwyd ac astudiaethau cysylltiedig	115	640	15%
Gwyddorau ffisegol	5	3,020	<1%
Gwyddorau mathemategol	35	2,410	1%
Peirianeg a thechnoleg	130	7,385	2%
Cyfrifiadura	150	6,035	2%
Daearyddiaeth, Astudiaethau Daear ac Amgylcheddol	45	2,735	2%
Pensaernïaeth, adeiladu a chynllunio	40	1,755	2%
Gwyddorau cymdeithasol	695	11,790	6%
Y gyfraith	210	7,210	3%
Busnes a rheolaeth	380	13,260	3%
Cyfryngau, Newyddiadurau a Chyfathrebu	135	1,525	8%
Astudiaethau iaith ac ardal	265	5,200	5%
Astudiaethau Cymraeg a Chymreig	240	10	96%
Iaith Geltaidd arall	10	15	37%
Iaith Ewropeaidd arall	5	1,560	<1%
Astudiaethau hanesyddol, athronyddol a chrefyddol	160	2,875	5%
Dylunio, Celfyddydau Creadigol a Pherfformio	895	4,885	15%
Drama	145	515	22%
Cerddoriaeth	5	900	1%
Sinemateg a Ffotograffiaeth	110	655	14%
Addysg ac addysgu	725	3,475	17%
Hyfforddiant athrawon	150	470	24%
Astudiaethau mewn Addysg	575	3,010	16%
Astudiaethau cyfun a chyffredinol	135	1,725	7%
Pob pwnc	5,630	104,755	5%

[Ffynhonnell: Cofnod myfyrwyr HESA drwy Llywodraeth Cymru \[Gweld y data\]](#)

Nodiadau:

Niferoedd yn seiliedig ar gofrestriadau ar gyfer myfyrwyr sydd:

1. Yn y boblogaeth sy'n cofrestru mewn Addysg Uwch Safonol
2. Yn astudio yng Nghymru (gan gynnwys canolfan genedlaethol Cymru Y Brifysgol Agored)
3. Yn astudio ar lefel israddedig

Mae'r niferoedd wedi'u talgrynnu i'r 5 agosaf

Mae'n bosibl na fydd y niferoedd yn creu'r cyfansymiau oherwydd talgrynnu

Mae'r pynciau a nodir ar sail Cyfwerth â Pherson Llawn yn rhannu pob myfyriwr ar draws pynciau'r modiwlau y maent yn eu hastudio. Pe bai hanner modiwlau myfyriwr yn fodiwlau Mathemateg, a hanner yn fodiwlau'r Gyfraith, byddai'n cyfrif fel hanner myfyriwr (0.5) yn astudio Mathemateg a hanner myfyriwr yn astudio'r Gyfraith. Ar ôl i bynciau myfyriwr gael eu cyfrifo ar sail Cyfwerth â Pherson Llawn, rydym yn cadarnhau a gafodd unrhyw ran o bwnc ei hastudio drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn yn golygu os mai Mathemateg yw hanner cwrs myfyriwr (0.5 Cyfwerth â Pherson Llawn), a'i fod yn astudio rhywfaint o Fathemateg drwy gyfrwng y Gymraeg, yna byddai hefyd yn cyfrif fel hanner myfyriwr yn astudio Mathemateg drwy gyfrwng y Gymraeg (0.5 Cyfwerth â Pherson Llawn).

Mae'r data ar gyfer y pwnc a gaiff ei astudio (neu bwnc y cwrs) a phynciau modiwlau yn wahanol. Ni ddylid cymharu'r ffigurau ar gyfer y rhain.

c. Addysg Gychwynnol i Athrawon

Cred Llywodraeth Cymru fod AGA o ansawdd uchel sy'n ymgysylltu â'r sector addysg ehangach yn ffactor pwysig er mwyn denu graddedigion a sicrhau cyflenwad o athrawon newydd i'r proffesiwn addysgu. Dechreuwyd ar y gwaith o ddiwygio'r system AGA yng Nghymru yn dilyn adroddiad [Addysgu Athrawon Yfory](#). Cafodd y gwaith hwnnw ei ategu gan nifer o ddiwygiadau rhyngysylltiedig a rhyngddibynnol eraill gan gynnwys safonau proffesiynol newydd, ein cwricwlwm newydd a newidiadau i gyllid myfyrwyr.

Mae'r Meini Prawf ar gyfer achredu rhaglenni AGA yng Nghymru (y 'meini prawf') yn amlinellu model lle mae gan ysgolion a sefydliadau addysg uwch ran gyfartal i'w chwarae wrth gynnig y cydbwysedd rhwng theori ac ymarfer i sicrhau profiad o ansawdd uchel i athrawon y dyfodol. Mae'r partneriaethau hyn yn ymestyn i ysgolion fod yn bartner cyfartal yn natblygiad cychwynnol a sicrwydd ansawdd parhaus eu rhaglenni AGA, hyfforddiant staff, a strategaethau a gweithgareddau recriwtio. Gwnaeth yr arferion addawol i baratoi athrawon (AGA) a nodwyd yn adroddiad [Flying Start](#) yr OECD dynnu sylw at ein dull o gydnabod 'schools as an important partner in the design and delivery of initial teacher education programmes and the creation and use of research' fel cryfder.

Mae'n bwysig nodi rôl ddiwygiedig a chynyddol ysgolion yn y system AGA yng Nghymru. Mae'r trefniadau partneriaeth AGA rhwng ysgolion a phrifysgolion bellach yn cefnogi system sy'n hunanwella, gyda'r proffesiwn yn gweithio i wella ei hun ac eraill. Mae ysgolion ym Mhartneriaethau AGA Cymru yn gyfrifol am sicrhau y caiff athrawon dan hyfforddiant eu recriwtio i AGA yn genedlaethol, ac maent yn rhan hanfodol o hyn.

Fel rhan o'r diwygiadau i AGA, gwnaeth Llywodraeth Cymru gaffael llwybrau AGA amgen ledled Cymru ac mae'n parhau i gefnogi'r rhain. Enillodd Y Brifysgol Agored y contract a datblygodd y [Dystysgrif Addysg i Raddedigion \(TAR\) Cyflogedig](#) a'r Cwrs TAR Rhan-amser. Bwriedir i'r cyrsiau TAR hyn gefnogi graddedigion sy'n dymuno ymuno â'r proffesiwn addysg na fyddent yn gallu gwneud hynny fel arall drwy TAR amser llawn 'traddodiadol' (megis y rhai sydd am newid gyrfa, rhieni/gofalwyr sy'n oedolion, y rhai o aelwydydd/cefndiroedd incwm isel, a'r rhai sy'n byw mewn ardaloedd gwledig nad ydynt yn gallu cyrraedd prifysgol ranbarthol). Mae'r ddau gwrs TAR wedi bod ar gael ers blwyddyn academiaidd 2020/21 ac mae gwaith dadansoddi a wnaed gan Y Brifysgol Agored ar ei hathrawon dan hyfforddiant yn dangos eu bod yn garfan unigryw, gan gynrychioli athrawon dan hyfforddiant ychwanegol sy'n astudio i ddod yn athrawon na fyddent wedi gallu gwneud hynny fel arall. Mae'r pynciau uwchradd sydd ar gael wedi cael eu hehangu sawl gwaith er mwyn cydnabod galw a brofwyd gan ymgeiswyr ac ysgolion a blaenoriaethau Llywodraeth Cymru. Heblaw am ieithoedd tramor modern (a chynnwys Saesneg a Chynradd) gellir astudio pob pwnc â blaenoriaeth, gan gynnwys y gwyddorau, drwy'r Cwrs TAR Rhan-amser neu'r TAR Cyflogedig. Mae cyllid myfyrwyr (gweler adran 5b) ar gael i athrawon dan hyfforddiant sy'n astudio'r cwrs TAR rhan-amser ac rydym wedi ymrwymo i gefnogi'r athrawon dan hyfforddiant a'r ysgolion sy'n eu cyflogi ar y TAR Cyflogedig drwy gyllid grant am dair blwyddyn academiaidd arall (2024-25 i 2026-27). Mae hyn yn cynnwys cost eu cwrs TAR, a chyfraniad at eu cyflog a ddarperir i'r ysgolion sy'n eu cyflogi.

Rydym yn ymrwymedig o hyd i sicrhau bod gan bob athro dan hyfforddiant, **ni waeth pa lwybr AGA y bydd yn ei ddilyn, yr hawl i AGA o ansawdd uchel sy'n ei baratoi i ymuno â'r gweithlu addysgu, ac yn cael yr addysg honno.** Mae pob rhaglen AGA yng Nghymru sy'n dyfarnu statws athro cymwysedig (SAC) yn ddarostyngedig i'r un safonau uchel drwy ein fframwaith rheoleiddio [a lywiwyd gan dystiolaeth](#) (gweler hefyd Cylchgrawn Addysg Cymru: [Furlong, 2016](#), a [Furlong, 2020](#)). Mae hyn yn amddiffyn rhag gweithlu dwy haen ac yn sicrhau bod athrawon o ansawdd uchel sydd wedi'u paratoi'n briodol yn ysgolion Cymru.

d. Cymorth gyrfa gynnar a dysgu proffesiynol

Mae cydnabyddiaeth gynyddol bod cefnogi dysgu proffesiynol athrawon o'r dechrau a hyd at ddiwedd eu gyrfa yn hanfodol er mwyn datblygu addysgu o ansawdd uchel.

Mae sicrhau bod pob ymarferydd yn gallu cael gafael ar gyfleoedd dysgu proffesiynol gwarantedig drwy gydol ei yrfa yn rhan annatod o'n gweledigaeth ar gyfer addysg yng Nghymru er mwyn sicrhau bod ymarferwyr yn cael eu cefnogi i ddatblygu drwy gydol eu gyrfaedd ac yn aros yn y proffesiwn.

Caiff athrawon newydd gymhwyso eu cefnogi drwy gydol eu blwyddyn addysgu gyntaf gyda mentor wedi'i ariannu a rhaglen dysgu proffesiynol er mwyn darparu'r cymorth sydd ei angen arnynt wrth iddynt ddechrau eu gyrfaedd. Fel rhan o'n pecyn cymorth gyrfa gynnar, rydym hefyd yn ariannu gradd Meistr Genedlaethol mewn Addysg (MA) ar gyfer hyd at 200 o unigolion bob blwyddyn. Hefyd, cyhoeddais yn ddiweddar y byddai Doethuriaeth Genedlaethol mewn Addysg yn cael ei lansio a fydd ar gael o fis Ionawr 2025. Gyda'i gilydd, mae'r rhain yn darparu llwybr academiaidd achrededig i'n hymarferwyr.

Mae'r Hawl Genedlaethol ar gyfer Dysgu Proffesiynol, a lansiwyd ym mis Medi 2022, yn ceisio sicrhau bod [darpariaeth dysgu proffesiynol o ansawdd](#) ar gael i bob ymarferydd er mwyn sicrhau safonau uchel a dyheadau i bob dysgwr. Rydym yn parhau i ddarparu cyfanswm o chwe diwrnod Hyfforddiant mewn Swydd (HMS) a'r grant dysgu proffesiynol, sy'n werth £12m y flwyddyn, er mwyn galluogi ymarferwyr i achub ar gyfleoedd dysgu proffesiynol.

e. Hunaniaeth Broffesiynol Athrawon

Rydym yn ymgysylltu â'r OECD ynghylch [astudiaeth ymchwil newydd i broffesiynoldeb](#) ar hyn o bryd, er mwyn llywio ein dyheadau ar gyfer dyfodol addysgu yng Nghymru. Ar y cyd ag ymchwil ehangach, bydd canfyddiadau'r OECD yn cynnig cyfleoedd i godi proffil addysgu fel gyrfa, yn helpu i gadw athrawon a chynorthwyrwyr addysgu mewn ysgolion a lleoliadau ac yn cael effaith gadarnhaol ar brofiadau dysgwyr o ganlyniad uniongyrchol i hynny.

Mae'r Cwricwlwm i Gymru hefyd yn cynnig cyfle i newid canfyddiadau a chodi proffil addysgu. Mae'r newid sylfaenol hwn nid yn unig i'r hyn rydym yn ei addysgu ond sut rydym yn addysgu a'r ddealltwriaeth o pam rydym yn ei addysgu, yn cynnig cyfle newydd i ysbrydoli'r genhedlaeth nesaf o athrawon i ymuno â'r proffesiwn. Mae gan y ffyrdd o weithio sy'n sail i'r cwricwlwm – creadigrwydd, galluedd ac arweinyddiaeth athrawon ar bob lefel – y potensial i annog mwy i ymuno â'r proffesiwn hefyd. Byddwn yn parhau i arddangos yr hyn y mae ymarferwyr yng Nghymru yn ei gyflawni a sut maent yn cefnogi eu dysgwyr i wireddu eu potensial drwy'r Cwricwlwm i Gymru.

f. Cyflog Athrawon

Ar gyfer cyflog ac amodau athrawon yng Nghymru, mae proses flynyddol y cytunwyd arni ar waith sy'n cynnwys cyfuniad o bartneriaeth gymdeithasol ac arbenigedd annibynnol o Gorff Adolygu Cyflogau Annibynnol Cymru. Rydym yn gwbl ymrwymedig i'r strwythurau partneriaeth gymdeithasol hyn a'r broses sefydledig ar gyfer penderfynu ar gyflog ac amodau athrawon yng Nghymru ac yn parhau i fynd i'r afael ag unrhyw broblemau a phryderon drwy ein rhwydwaith partneriaeth gymdeithasol gyda'r nod o wneud y proffesiwn addysgu yng Nghymru yn amgylchedd deniadol a fydd yn annog ac yn cefnogi camau i recriwtio i'r proffesiwn.

Drwy ddefnyddio dull sy'n seiliedig ar bartneriaeth gymdeithasol a'n hymrwymiad i sicrhau nad oes anfantais i athrawon, rydym yn cefnogi'r proffesiwn addysgu drwy sicrhau bod eu cyflog, eu telerau a'u hamodau wedi'u cynllunio i gyd-fynd â'r proffesiwn yma yng Nghymru yn y ffordd orau bosibl ac rydym yn cynnig cyflogau a lwfansau uwch i athrawon newydd ac athrawon mwy profiadol nag yn Lloegr ar hyn o bryd.

Mae'r broses flynyddol y cytunwyd arni hefyd wedi ein galluogi i gyflwyno rhai newidiadau allweddol y gofynnwyd amdanynt gan y proffesiwn er mwyn gwella system cyflogau athrawon dros y pedair blynedd diwethaf. Mae newidiadau cadarnhaol wedi cynnwys ailgyflwyno cludadwyedd cyflog a chael gwared ar ddatblygiad cyflog yn seiliedig ar berfformiad. Y llynedd, gwnaethom hefyd ddiddymu'r egwyddor pro rata lem ar gyfer lwfansau Cyfrifoldeb Addysgu a Dysgu (CAD), gan wneud y lwfansau hyn yn fwy hygyrch ac yn llawer tecach i athrawon rhan-amser.

Wrth symud ymlaen, cyhoeddwyd Adolygiad Strategol ac argymhellion Corff Adolygu Cyflogau Annibynnol Cymru mewn perthynas â Chyflog ac Amodau Athrawon drwy ddatganiad ysgrifenedig ar 9 Ebrill 2024 ac mae trafodaethau â rhanddeiliaid ar yr adroddiad a'r argymhellion yn mynd rhagddynt. Mae'r broses flynyddol ar gyfer Cyflogau Athrawon ym mlwyddyn ariannol 2024/25 hefyd yn mynd rhagddi a bydd yn rhoi cyfleoedd pellach inni ddatblygu system genedlaethol fwy ar wahân yma yng Nghymru sy'n gwella'r system ond sydd hefyd yn decach ac yn fwy tryloyw i bob athro

g. Llesiant Athrawon

Gan gydnabod y cysylltiad annatod rhwng llwyth gwaith a llesiant, rydym yn ariannu Education Support am y bedwaredd flwyddyn yn olynol. Elusen yw Education Support sydd â degawdau o arbenigedd mewn cefnogi'r gweithlu addysg gyda'u hiechyd meddwl a'u llesiant. Mae'r ystod eang o gymorth a ddarperir gan Education Support yn cynnwys cyngor a chymorth am ddim i ysgolion ledled Cymru; cymorth iechyd meddwl a llesiant wedi'i deilwra drwy ei Wasanaeth Llesiant Ysgolion; gweminarau a gweithdai; cymorth gan gymheiriaid; hyfforddiant gwydnwch, a gwefan benodol sydd â'i chasgliad ei hun o adnoddau, y mae llawer ohonynt ar gael yn Gymraeg. Gellir cael manylion ar [Hwb i Athrawon Education Support](#).

Ym mis Mawrth 2021 cyhoeddwyd y [Fframwaith ar sefydlu dull ysgol gyfan ar gyfer llesiant emosiynol a meddyliol](#). Mae'r fframwaith yn statudol ar gyfer pob ysgol a gynhelir ac awdurdod lleol ac mae wedi'i anelu at anghenion dysgwyr oedran ysgol a'r gweithlu sy'n eu helpu i ddysgu. Mae'n ceisio creu amgylchedd cefnogol lle mae pobl ifanc yn cael eu hannog i gyflawni eu potensial personol ac academaidd, lle maent yn ffynnu, dysgu a datblygu'n emosiynol, gyda chefnogaeth athrawon sy'n gweithredu mewn diwylliant sy'n gwerthfawrogi eu lles eu hunain yn gyfartal.

h. Llwyth Gwaith Athrawon

Rydym yn cydnabod y pwysau sy'n wynebu staff addysg, y cysylltiad annatod rhwng llwyth gwaith a llesiant a'r ffaith y caiff llwyth gwaith ei nodi fel un o'r prif resymau dros adael y proffesiwn. Yn ystod y flwyddyn hon yn arbennig, drwy ddefnyddio dull partneriaeth gymdeithasol, rydym wedi ymgymryd â gweithgareddau ymgysylltu parhaus ac wedi gweithio'n adeiladol gyda'n rhanddeiliaid allweddol, gan gynnwys arweinwyr ac undebau athrawon, er mwyn nodi achosion llwyth gwaith a biwrocratiaeth a mynd i'r afael â nhw.

Rydym wedi ailstrwythuro a rhoi ffocws newydd i'n trefniadau ymgysylltu â phartneriaid mewn perthynas â'r Grŵp Cydgysylltu Llwyth Gwaith Strategol newydd a gaiff ei gadeirio'n annibynnol. Mae'r Grŵp hwn yn goruchwyllo pob mater sy'n gysylltiedig â lleihau llwyth gwaith a biwrocratiaeth mewn ysgolion er mwyn sicrhau y defnyddir dull cyson a chyflawnadwy. Yn sail i hyn mae tri gweithgor sy'n canolbwyntio ar gyllid; adrodd ac ymgysylltu; a datblygu polisïau a'u rhoi ar waith. Caiff pob gweithgor ei gadeirio ar wahân gan gynrychiolwyr o blith ein rhanddeiliaid allweddol ac mae gan bob grŵp gynllun gweithredu, gyda thargedau ac elfennau allweddol i'w cyflawni, gan ystyried achosion penodol pwysau sy'n gysylltiedig â llwyth gwaith yn y meysydd hyn a chanolbwyntio ar ba gamau y gellir eu cymryd er mwyn sicrhau newid go iawn a fydd yn lleihau'r baich.

Byddwn yn parhau i gydweithio'n ddi-oed i gyflawni'r newidiadau ymarferol hyn. Mae hyn yn cynnwys camau uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru wrth inni barhau i weithio'n fewnol a gyda'n rhanddeiliaid allweddol i ddatblygu ein hasesiad o'r effaith ar lwyth gwaith. Mae'r asesiad hwn yn ystyried y llwyth gwaith sy'n gysylltiedig ag unrhyw bolisïau newydd gan Lywodraeth Cymru ac effaith hyn ar staff addysg.

Drwy gymryd y camau hyn a pharhau i weithio mewn partneriaeth, rydym am gael effaith wirioneddol ar lefel ysgolion, lleihau'r baich a chreu lle i athrawon addysgu.